

fametszet (Czinke Ferenc, Vincze András), a monotypia (Pethő Attila) és olykor a tus (Papp György). A szobrászoknál előtérbe kerül a domborítás (Fekete János, Simon Ferenc), valamint a plakett és az érem (Asszonyi Tamás, Szőlősy Enikő). Az iparművészeknél a most divatba jövő tűzzománc (Lőrincz Vitus) és az újjáéledő faintarzia (T. Nagy Irén) hoz frissességet a kiállítások műfajegyesítésébe.

Ami a szegedi nyári tárlatokat illeti, ezeknek folyamatos léteért a Városi Tanács Művelődésügyi Osztálya és a képzőművészek helyi szervezete nagyon is megküzdött. Ennek eredményeként a jövőre jubiláló tizedik szegedi nyári tárlat megvalósítása lesz a leghitelesebb tükrözője annak a figyelemre méltó képzőművészeti fejlődésnek, mely

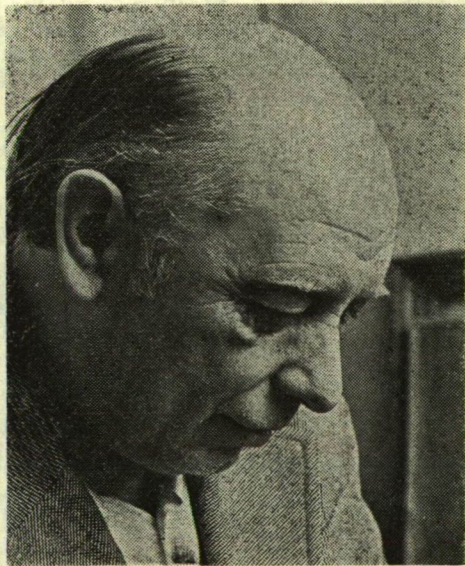
az utóbbi évtizedben Tiszaparti városunkban végbement. De a „tizedik” egyben fel fogja vetni a „hogyan tovább” kérdését is, amellyel idejében foglalkoznunk kell. Ha némi „előfelmérés”-re kíváncsiak vagyunk az elmúlt pár év viszonylatában, úgy a szegedi nyári tárlatok „személyi és műállományi” hullámlásukat tapasztalhatjuk. 1965-ben 88 művész 182 művel szerepelt. 1966-ban 147:319; tavaly 103:210, az idén pedig 121:246 volt a kiállítók és a bemutatott alkotások számaránya.

A szegedi nyári tárlatok jóllehet különösebb meglepetéseket nem hoztak (vizsgáztatásul legyen mondva, még nemzeti képzőművészeti seregszemléink sem), de némi változások, főleg egy-egy művész és műfaj előretörése mindig érdekes volt. A tavalyi nyá-

ri tárlaton például a grafika „ugrott ki”, az idén a szobrászati anyag lett hangsúlyosabb. Kifejeződik ez abban is, hogy a négy díjazott kiállító művész közül kettő: Ligeti Erika és Tóth Sándor szobrászok. Rajtuk kívül még Szurcsik János és Zombori László festőművészek kaptak díjat. Külön öröm számunkra, hogy a kiemelték között ezúttal két szegedi művész van. Tóth és Zombori teljes mértékben rászolgált erre az elismerésre, mert a kiállításon való hangsúlyos szereplésükön túl, hosszú éveken át példás igyekezettel dolgoztak. Az ő díjazásuk egyúttal kifejezi azt a méltó helytállást, amellyel a szegedi művészek az országos mezőnyt jelentő nyári tárlatokon kilenc év óta derekasan részt vesznek.

SZELESI ZOLTÁN

„AZ ÉN NÉPEM AZ ÉN VILÁGOM”

ALMASI GYULA BÉLA
GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA
HÓDMEZŐVÁSÁRHELYEN

Az Alföld is éppen úgy ihletője költőknek és festőknek, mint minden más tája a világnak. Míg azonban valamennyiben csak

gyönyörködünk, ezt magunkénak valljuk, mert együttélünk vele. Petőfi halhatatlan soraitól Adyn át a ma élő legfiatalabbakig ívelnek

róla a vallomások, s Tornyainak — és kortársainak — Alföld-feltárása hat ma is Debrecenben, Szolnokon, Békéscsabán, Kecskeméten és Baján évtizedek után is, hogy ne is szóljunk a vásárhelyiek genius loci-járól, amely képzőművészetünk jelenének egyik sajátos, nagyra értékelt ágazata. Ne tévesszen meg senkit az a játékos gondolat, amely e század elején „sömmi”-nek, titulálta, hiszen éppen maga tudta legjobban, hogy a legmagyarabb földrajzi egység miként hordozta önmagában történelmi múltunk megannyi nagy eseményét, a rajta élők mindenkori bánatát és örömet.

Azonban miként az anya ismeri gyermekének minden rezzenését, csak az ismeri az Alföld és népe életét, aki testben és lélekben azonosul vele. Aki tavasszal vele újul meg és tér pihenőre télen, aki történelmi korszakokat él át és

megújul általuk. Almási Gyula Béla életműve példázta ezt. Negyven éve múlt, hogy szerencsés körülmények közepette találkozott a vásárhelyiek első nagy nemzedékének képviselőivel: Tornyaival, Rudnayval, Endrével, Pásztorral, az ország déli sarkán élő olyan haladó gondolkodású közéleti férfiakkal, mint Saitos Gyula, Diósszilágyi Samu, Kiss Károly, Kolonits József, Espersit Gyóser. Általuk pedig Juhász Gyulával, Móra Ferencsel, s barát maradt mindvégig a volt osztálytárs: József Attila. Azok szelleméhez, akik kezét fogva útnak indították, soha lett hűtlen, de ez csak úgy válhatott valósággá, hogy maga is rádöbbsen egy bizonyos fajta felelősségtudatra: hinni kell a népre való rátalálás igazságában. Így vall erről: „... világosan érzem és látom, hogy én is tőlük, a csillagoktól, a néptől tanultam ismerni és szeretni ezt a világot. Ők mutattak negyven évvel ezelőtt példát, hogy érdemes, hogy lehet egy életen át, egy cél felé haladni. Láttam, hogy kitartóan, szívósan az igazság mellett álltak akkor is, ha egyedül maradtak. Mit tagadjam, a vásárhelyiek élete példázta előttem a legérthetőbben, hogy barátok, segítők nélkül a pusztaföldön is lehet szépet, jót és igazat élni. Tiszta fejjel, hatalmas akarással még magányosan is lehet teremteni otthon, családot, művészetet.”

Minden nehézség ellenére Almási Gyula Bélának volt ereje „egy életen át, egy cél felé haladni”. Ezt tanúsítja olyan ékesen a vásárhelyi Tornyai Múzeumban megrendezett retrospektív kiállítása is. Már a képek és rajzok címei is utalnak arra a rendezési elvre, amely kiállításának vezérmotívuma. A tárlat címe pedig summázza szándékát: Az én népem az én vilá-

gom. Nem is akart, de nem is tehetett volna mást, ha négy évtized alkotásainak válogatását közszemlére bocsátja, hiszen olyan mélységesen kötődött és kötődik a vásárhelyi tájhoz és emberéhez, hogy együttérzése minden alkotásában kimutatható. De talán ennél is több. Nemrégben a múlt és a jelen hídjaként jellemezték munkásságát. Kiállítása tanúsítja is ezt. Indulása a „csillagokban” gyökerezik, de nemzedéki előnye új formai rendet alkot és kiteljesíti azt öntörvényei szerint. Így alakult ki sajátos stílusa egyéni mondanivalójához. A néphez kötődő realizmusa így válik valóban „híddá” a nemzedékek váltásában amellet, hogy egyéni érték hordozója is volt egy emberöltőn keresztül.

A festészetben túl még egy jelentős tényező hordozója Almási Gyula Béla: a magatartásé. Tornyaiék meghirdették annak idején erkölcsi álláspontjukat, utódaik megtartották mindvégig és stafétabotként adták át a már eljöttnek. Letéteményese ennek az a művésztelep, amelyet 1953-ban újjáélesztettek és újjászerveztek, s amelynek szinte apai őrzője és vigyázója Almási Gyula Béla. Ez a műhely arra az emberre és művészeti igazságra épült, hogy a nép közelsége nélkül nincs művészet, és nincs jövője művészetnek, amely nem a népre épül. Erre célozva állapítja meg Kovács Gyula: „Az eredmények megtartása is teremtés.” (Művészet 1968. 4. sz.)

A tárlat világos és érthető képét nyújtja egy alkotó életnek, problematikájának. Táj — tavasszal és ősszel, nyáron és télen, benne a dolgozó ember, aki szánt, vet, arat és betakarít, és a jószág, amely örül és szenved az időjárástól függően. Egységet alkot ebben az oeuvre-ben természet és ember, vágy és beteljesülés, születés és halál. Hogyan

születhetett meg mindez? „... az ember a felismerés szent hevületében csöndben, alázatos áhítattal jegyzi fel népének életét, hogy egy késői napon ezzel köszönhesse meg, hogy ebben a kohóban formálhatta ki saját világát” — kapjuk a magyarázatot katalógusának előszavában. Így van — ehhez sem hozzátenni, sem elvenni nem lehet. Közel kétszáz válogatott alkotás a tanú rá...

Élnek és lélegzenek a múzeum falán függő képek. Erős grafikai érzéke megcsillan csaknem valamenynyit alkotásán. Sajátos — olajpasztell — technikával készült élet- és tájképein kitűnően hangsúlyozza a váltakozó lényegét: gyakran hordozója a robusztus erőnek (Lóitatás), máskor a rend példázata (Boglyák), vagy jellemek tükrözöttoje (Nagyanyámék), de erőteljes tolmácsolója viharok, romboló szélnek, olvasztó napsütésnek és az ember teremtő erejének. A jelenségek mértéktartó rögzítése mellé társul igen fejlett színérzéke, portréiban a visszafogottság, tájképeiben a kibomlás tanúi lehetünk. Vízfestményei és gouache-ai az alföldi tájnak olyan színvetületei, hogy elhagyni őket nehezen lehet, és napok múlva is kísért az ég egy darabja vagy a havas táj hidege. Egyik képe vagy rajza sem takar forradalmi újdonságot, a körülötte lévő valóságról azonban a megdöbbsentés őszintén vallanak. Nem többet és nem kevesebbet, mint amit mindenki lát, ha nézni tud. Tudatosít és nem ködösít. Életszeretetre tanítja azt, aki elérhetetlen vágyakba belerokkan; arra tanít, hogy a nép bárki számára világot teremthet, ha őszintén közeledik hozzá.

Almási Gyula Béla kiállítása a példa erejével tanúsítja ezt.

És ez nem is kevés!

SZABÓ ENDRE